

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลข้างเผือก เทศบาลนครเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสีย และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าของประชาชนในตำบลข้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งลักษณะส่วนบุคคลที่นำมาศึกษา ได้แก่ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การได้รับข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาน้ำเสีย และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลของการศึกษาที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่นๆ ที่ได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน

การศึกษานี้เป็นการศึกษาจากประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งคลองแม่ข่า จำนวน 4 ชุมชน คือ ชุมชนช่างฮ้าง ชุมชนลอยเคราะห์ ชุมชนศรัทธาวัดหัวฝาย และชุมชนฟ้าใหม่ประตูก้อม ในเขตพื้นที่ตำบลข้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 234 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกระจายแบบง่าย (Simple Random Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับรู้ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือน และข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation) ผลการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลข้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่

5.1.1 สรุปผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 234 คน จาก 4 ชุมชน ที่อยู่อาศัยบริเวณริมฝั่งคลองแม่ข่า ในตำบลช้างคลาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25 – 45 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างมีรายได้ระหว่าง 3,001 – 5,000 บาท / เดือน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 4 – 6 คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป ปัจจุบันใช้น้ำประปาภูมิภาคในการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน การระบายน้ำเสียของครัวเรือนส่วนใหญ่ ปล่อยน้ำเสียลงท่อระบายน้ำของเทศบาล และให้ไหลซึมลงสู่พื้นดิน และมีบางครัวเรือนปล่อยน้ำเสียลงคลองแม่ข่าโดยตรง ได้ส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าอย่างมาก เนื่องจากระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่ ขาดประสิทธิภาพ

ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยมาก แหล่งข่าวสารที่เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด คือ หอกระจายข่าว ดังนั้นการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า จำเป็นจะต้องเพิ่มความถี่ให้มากขึ้นกว่าเดิมและสื่อประเภทหอกระจายข่าวสามารถให้ข้อมูลข่าวสารได้ง่ายกว่าสื่อประเภทอื่นๆ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย เป็นคำถามพื้นฐานที่แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นในคลองแม่ข่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีเกณฑ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นในคลองแม่ข่า อยู่ในระดับมาก คือ มีคะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 16 – 20 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนระดับมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.3

การรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือน เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 81.0 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความต้องการให้รัฐณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง จากการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าที่ผ่านมา ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลนครเชียงใหม่ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐไม่ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าเพียงบางครั้งเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาไม่เคย

เข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสีย คิดเป็นร้อยละ 40.0 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกและความตระหนักในการรักษาคุณภาพของน้ำในคลองแม่ข่า

5.1.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลจากการทดสอบสมมติฐาน ลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. กลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับข่าวสารต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
4. กลุ่มตัวอย่าง ที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
5. กลุ่มตัวอย่าง ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลจากการทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.003 แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางลบ อยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่าง มีการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือน โดยเฉลี่ย 2.79 ย่อมจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มในการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนมาก แต่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.2.1 การรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนที่ไหลลงคลองแม่ข่าของประชาชนในตำบล ช้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่

การศึกษาการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนที่ไหลลงคลองแม่ข่า ของกลุ่มตัวอย่างใน 4 ชุมชน ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงคลองแม่ข่าในเขตพื้นที่ตำบลช้างคลานนั้น ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย โดยข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานปัญหาน้ำเสียโดยทั่วไป จากผลการศึกษาพบว่า การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนที่ไหลลงคลองแม่ข่าของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยได้รับรู้ข่าวสารจากหอกระจายข่าวของชุมชนมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าหอกระจายข่าวของชุมชนเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้มากที่สุด เพราะเป็นเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้เป็นจำนวนมาก เป็นสื่อที่ส่งกระจายข่าวได้ไกลและครอบคลุมพื้นที่ได้มาก รวมทั้งเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ รองลงมาได้รับรู้ข่าวสารจากญาติพี่น้องหรือบุคคลในครอบครัวและเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในระดับน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ประทีป เรืองมาลัย (2541) พบว่า ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะให้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ

ในด้านความต้องการให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ชุมชน ต้องการให้มีการเผยแพร่ข่าวสารในระดับชุมชนให้มากกว่าเดิม โดยให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า โดยใช้ประโยชน์จากสื่อประเภทอื่นๆ ที่มีอยู่ให้มากขึ้น

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉลี่ยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าถึงแม้กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในระดับน้อย แต่ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ชุมชน สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นกับสภาพปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ในเขตพื้นที่ตำบลช้างคลานซึ่งอยู่ช่วงปลายคลองที่รองรับน้ำเสียจากชุมชนต่างๆ ที่คลองแม่ข่าไหลผ่านตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ของ กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2540) และ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2532) ที่ว่า “ การรับรู้เป็นผลของความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม รวมเข้ากับการรับรู้ สัมผัสกับสิ่งใหม่ๆ ที่ได้รับ ” ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ชุมชน สามารถรับรู้ปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าได้ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่ได้พบเห็นและได้สัมผัสน้ำเสียในคลองแม่ข่ามาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ซึ่ง

เป็นประสบการณ์พื้นฐานให้กลุ่มตัวอย่างได้เปรียบเทียบสี และกลิ่นเหม็นของน้ำในคลองแม่ข่าที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ประกอบกับได้รับความรู้ใหม่ๆ จากหอกระจายข่าวของชุมชน ทำให้เกิดระดับการรับรู้ปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นในคลองแม่ข่ามีมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำในอดีต ปัจจุบันนี้คุณภาพของน้ำในคลองแม่ข่าเปลี่ยนไปจากเดิมมาก เป็นผลทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ชุมชน ได้สรุปสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ว่า มีการระบายน้ำเสียจากครัวเรือน โรงฆ่าสัตว์ โรงแรม ร้านอาหาร ลungsลคลองแม่ข่าอันเป็นเหตุให้คุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าเน่าเสียไม่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ดังเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาปัญหาน้ำเสียมีความเห็นว่าเป็นน้ำเสีย คือ น้ำที่ไม่อยู่ในสภาวะที่มนุษย์ใช้ประโยชน์ได้ และสัตว์น้ำอาศัยอยู่ได้ไม่ตลอดวงจรชีวิต คุณภาพของน้ำได้เปลี่ยนแปลงไปในสภาวะที่เลวลงอันเนื่องมาจากมีสิ่งแปลกปลอมถูกเติมลงไปแหล่งน้ำ (เปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต , 2539) ซึ่งแหล่งกำเนิดของน้ำเสียมาจากหลายๆ แหล่ง ดังนั้น เปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต, (2539) และ มีชัย วรสายัณห์, (2534) ได้สรุป แหล่งที่มาของน้ำเสีย คือ มาจากบ้านเรือน จากภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนในชุมชน จึงควรเป็นโครงการที่ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่ประสบกับปัญหาอย่างแท้จริง โดยโครงการที่จัดทำขึ้นมานั้นจะต้องมีความต่อเนื่อง ชัดเจน ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ซึ่งที่ผ่านมาโครงการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ มักจะขาดความต่อเนื่อง ด้วยข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ขาดการเอาใจใส่ในงานของบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังขาดการประสานงานระหว่างองค์กรต่างๆ จึงทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในคลองแม่ข่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

5.2.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ของประชาชน ตำบลช้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าของกลุ่มตัวอย่างใน 4 ชุมชน ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับแนวคลองแม่ข่า ในเขตพื้นที่ตำบลช้างคลาน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ยังต้องการความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาในคลองแม่ข่า ทั้งนี้เนื่องจากจากกลุ่มตัวอย่าง ยังไม่มีความรู้ถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาในคลองแม่ข่าได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่มีระยะเวลาในการทำงานไม่แน่นอน และมีรายได้ค่อนข้างต่ำ เฉลี่ย 3,000 - 5,000 บาท / เดือน

ดังนั้นผู้ประกอบการอาชีพรับจ้าง และค้าขายไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าได้ทุกครั้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพียงบางครั้งเท่านั้นและมีแนวคิดว่าการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า เทศบาลนครเชียงใหม่ ควรเข้ามาดำเนินการ เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบการบำบัดน้ำเสียและมีงบประมาณ โดยให้เทศบาลเข้ามาดำเนินการทำระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน และรณรงค์ให้ชุมชนช่วยกันรักษาน้ำในคลองแม่ข่า ด้วยการเก็บขยะที่ลอยมาตามน้ำอย่างต่อเนื่อง มีโทรทัศน์เฉพาะในเทศบาลวันสำคัญต่างๆ เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ สัตยชัย สุทธิพันธ์วิหาร, (2539) กล่าวว่า “ การมีส่วนร่วมแบบบังคับอยู่ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะได้ผลในทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด ” ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ไพรัตน์ เตชะรินทร์, (2527) “ การที่จะดำเนินงานกับชาวบ้าน ต้องใช้หลักการให้ชาวบ้านพึ่งพาตนเองได้ และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติการ เสียสละ กำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ” ที่ผ่านมากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

5.2.3 เปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกันกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า

ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทางการศึกษา การประกอบอาชีพ ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน การรับรู้ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือน โดยแบ่งการศึกษาดังต่อไปนี้

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาที่มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า เนื่องจากการศึกษา ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการรับรู้สภาพปัญหาน้ำเสียจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนแตกต่างกัน ดังนั้นระดับการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้างและอาชีพค้าขาย เข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี

อาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากอาชีพรับจ้างและค้าขายส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยและยังไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล จึงให้ความสำคัญในด้านสุขภาพเป็นอย่างมาก ดังนั้น การประกอบอาชีพจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสารต่างกัน มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับรู้ข่าวสาร จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในคลองแม่ข่าบางครั้งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสาร ดังนั้นการรับรู้ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป เห็นสภาพการเกิดปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลาติดต่อกันที่ยาวนาน และไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนที่ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน ในการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับมาก และในระดับปานกลาง เข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าใกล้เคียงกัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าไม่แตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นมานั้นได้มาจากความสนใจและความห่วงกังวลของส่วนบุคคลที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชัย เกิดปัญญาวัดฉนวน (2535) ที่กล่าวว่า “ ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ได้ผลักดันให้ชุมชนรวมกลุ่มกันวางแผนและลงมือร่วมกันปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีต่อชุมชน ” ซึ่งสอดคล้องกับ ไพบุลย์ สุทธิสุภา, (2538) ที่กล่าวว่า “ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนจะต้องให้ประชาชนในชุมชนนั้นประสานร่วมมือกันเพื่อให้เกิดพลังกลุ่มในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และมีอำนาจตัดสินใจ ”

5.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า

จากผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ซึ่งสอดคล้องกับ จารุภัทร์ ประเสริฐวณิชช์ (2530) ที่กล่าวว่า “ ความคิดเห็นเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ปฏิกริยาทางด้านความคิดที่มีต่อเหตุการณ์ที่มากกระทบ เป็นความนึกคิด การตัดสินใจและความเชื่อเฉพาะตัวบุคคลที่จะสนองตอบต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยไม่ต้องอาศัยเหตุผล หรือข้อพิสูจน์ใดๆ ” ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างยังมีความเข้าใจว่าการแก้ไขปัญหาในคลองแม่ข่า ถือเป็นหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่จะต้องเข้ามาดำเนินการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าโดยตรง เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย และมีงบประมาณของรัฐในการดำเนินการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือนในแต่ละชุมชน ก่อนปล่อยน้ำเสียให้ไหลลงคลองแม่ข่า รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้แนวคลองแม่ข่าไม่ทิ้งขยะ หรือไม่เพิ่มปริมาณของเสียลงในคลองแม่ข่า

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างใน 4 ชุมชน มีการรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนในระดับมาก แต่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า อาจแสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะ และการขาดแรงจูงใจจากผู้นำชุมชนหรือความร่วมมือของกลุ่มชุมชนอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าและช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในคลองแม่ข่า

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. เทศบาลนครเชียงใหม่ ควรให้ความสำคัญในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ผ่านทางหอกระจายข่าวของชุมชนให้มากกว่านี้ เพื่อสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกสาธารณะแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับคลองแม่ข่า ให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน และเทศบาลนครเชียงใหม่จะต้องออกพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม ให้ผู้ประกอบการโรงฆ่าสัตว์ โรงงานย้อมผ้า ร้านอาหาร และโรงแรม ให้มีความรับผิดชอบต่อมลพิษทางน้ำ โดยใช้หลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการจ่ายค่าอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในคลองแม่ข่า

2. เทศบาลนครเชียงใหม่ ควรสร้างบ่อดักตะกอนไขมันจากครัวเรือน ประมาณ 5 ครัวเรือน ต่อ 1 บ่อ ตลอดแนวคลองแม่ข่า เพื่อป้องกันไม่ให้ไขมันจากครัวเรือนไหลลงคลองแม่ข่า ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้น้ำในคลองแม่ข่าเน่าเสีย

3. ภาครัฐควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพของกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม ในการบังคับใช้ให้ได้ผลที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย เพื่อนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละชุมชนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียงตลอดแนวคลองแม่ข่า เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป

3. ควรมีการศึกษาศักยภาพอื่นภายนอก(เช่น บทบาทรัฐ ผู้นำชุมชนเป็นตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ รวมถึงปัจจัยความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม) ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในชุมชน นอกจากปัจจัยภายในตัวประชาชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ผลการศึกษา ทำให้ทราบว่าประชาชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะและความตระหนักในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่

2. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า

3. ทำให้ทราบถึงผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อประชาชนบริเวณสองฟากฝั่งคลองแม่ข่า อันเกิดจากการใช้ทรัพยากรน้ำในกิจกรรมต่างๆ แล้วปล่อยน้ำเสียให้ไหลลงสู่คลองแม่ข่า

4. ทำให้ทราบ เทศบาลนครเชียงใหม่มีการรณรงค์ในการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมือง